

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
*Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport*

Seksueel overdraagbare aandoeningen in beeld

Thermometer

seksuele gezondheid

november 2023

De zorg voor morgen begint vandaag

Dit is de halfjaarlijkse thermometer seksuele gezondheid waarin de meest recente gegevens van de Centra Seksuele Gezondheid (CSG's) worden gepresenteerd.

Soa-consulten

Tussen 1 januari en 30 juni 2023 zijn in totaal 89.386 soa- en PrEP-consulten uitgevoerd bij de CSG's. Hiervan waren 34.035 (38%) consulten bij vrouwen, 15.242 (17%) bij heteroseksuele mannen, 39.059 (44%) bij mannen die seks hebben met mannen (MSM) en 1.050 (1%) bij genderdiverse personen (incl. transgender en non-binaire personen). In deze thermometer worden de trends bij MSM apart weergegeven voor consulten die vallen onder de regeling Aanvullende Seksuele Gezondheidszorg (ASG) en consulten binnen de nationale Pre-Expositie Profylaxe (PrEP) pilot (en aanvullende PrEP zorg (o.a. door vergoeding via gemeentes)), hierna naar verwezen als respectievelijk MSM – ASG en MSM – PrEP. In de eerste helft van 2023 waren er 24.917 MSM – ASG consulten en 14.142 MSM – PrEP consulten. Wanneer een PrEP pilot deelnemer tussen PrEP consulten door het CSG bezoekt, vallen deze consulten onder MSM – ASG. Van de MSM – ASG consulten waren er ongeveer 1.900 (8%) bij PrEP pilot deelnemers.

Het totaal aantal consulten in het eerste halfjaar van 2023 is met 12% toegenomen ten opzichte van de eerste helft van 2022 (n=79.467). Deze toename was te zien bij vrouwen (+11%), heteroseksuele mannen (+13%), en MSM – ASG (+20%) (Figuur 1). Het aantal consulten in MSM – PrEP in het eerste halfjaar van 2023 was vergelijkbaar met dat in het eerste halfjaar van 2022 (+3%).

Van alle consulten bij vrouwen en heteroseksuele mannen voldeed 96% aan ten minste één van de indicatiecriteria voor een CSG bezoek, de meest voorkomende indicatiecriteria waren: jonger dan 25 jaar (69%), soa-gerelateerde klachten (31%), of een partner uit een doelgroep (MSM of migrant uit gebied met triage indicatie; 25%). Van alle vrouwen en heteroseksuele mannen onder de 25 jaar (n=39.089) werd 77% alleen op chlamydia en gonorrhoe getest en 22% ook op syfilis en hiv. Boven de 25 jaar (n=10.186) werd 94% op alle vier de soa getest.

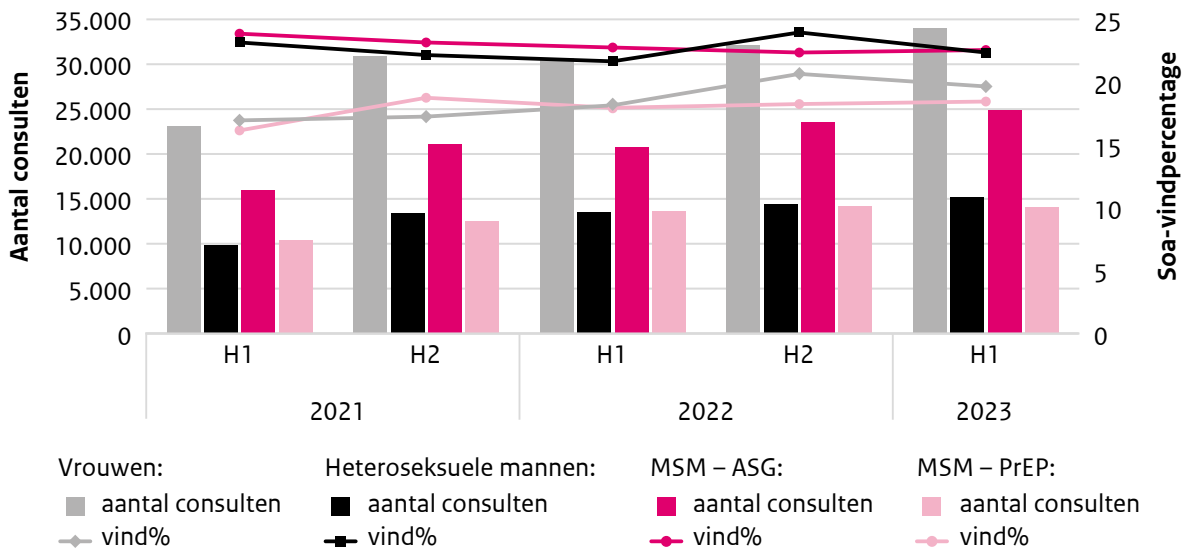
Soa-vindpercentage

Bij zowel vrouwen als heteromannen is het soa-vindpercentage, na een stijging tot 20,7% (vrouwen) en 24,0% (heteroseksuele mannen) in de tweede helft van 2022, weer afgenomen naar respectievelijk 19,7% en 22,4% in de eerste helft van 2023 (Figuur 1). Het soa-vindpercentage onder genderdiverse personen was 18,0% in de eerste helft van 2023.

Bij MSM – ASG schommelt het vindpercentage sinds 2021 rond de 23% en was 22,6% in de eerste helft van 2023. Het vindpercentage bij MSM – PrEP consulten was in voorgaande jaren rond de 18% en was in de eerste helft van 2023 18,5%. Omdat MSM – PrEP vaker getest worden dan MSM – ASG (het grootste deel van de PrEP pilot deelnemers wordt driemaandelijks getest), zijn deze vindpercentages niet direct met elkaar te vergelijken. Wanneer we het vindpercentage op persoonsniveau berekenen in plaats van op consultniveau had 25,1% van de MSM die in de eerste helft van 2023 één of meer ASG consulten hadden minimaal één keer een soa diagnose. Dit was 26,7% bij MSM met één of meer PrEP consulten.

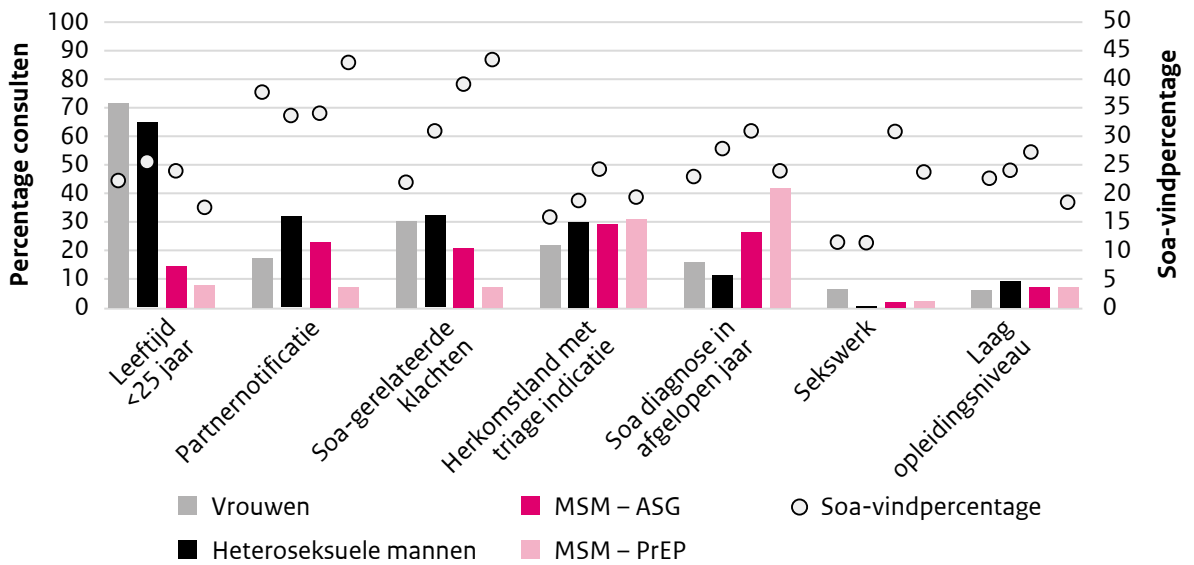
De soa-vindpercentages per risicogroep (Figuur 2) laten zien dat het vindpercentage bij personen die partnernotificatie ontvingen in alle groepen boven de 34% lag. Onder zowel heteroseksuele mannen als MSM was ook het vindpercentage bij soa-gerelateerde klachten hoger dan 30%. Verder werden de hoogste vindpercentages gezien bij MSM – ASG die een soa diagnose in het afgelopen jaar (31%) of sekswerk in de afgelopen zes maanden (31%) rapporteerden.

Figuur 1 Aantal consulten en soa-vindpercentage naar geslacht en seksueel contact per half jaar, 1 januari 2021 t/m 30 juni 2023

Soa = chlamydia, gonorrhoe, infectieuze syfilis, hiv en/of infectieuze hepatitis B;
 H1 = eerste helft van het jaar; H2 = tweede helft van het jaar

Figuur 2 Percentage consulten en soa-vindpercentage naar risicogroep, geslacht en seksueel contact in de eerste helft van 2023

Soa = chlamydia, gonorrhoe, infectieuze syfilis, hiv, en/of infectieuze hepatitis B. Laag opleidingsniveau = geen onderwijs, basisonderwijs, lbo, mavo, vmbo, mbo-1. Herkomstland met triage indicatie = migrant of kind van een migrant uit een gebied met triage-indicatie (Afrika, Midden/Zuid-Amerika, Azië, Oost-Europa, Turkije)

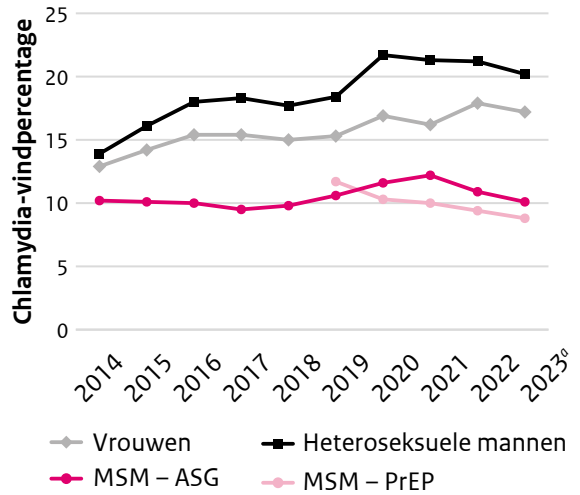
Chlamydia

In de eerste helft van 2023 zijn er 12.723 chlamydia-diagnoses gesteld bij de CSG's (Figuur 3). Hiervan werden 7.217 infecties (57%) gezien bij vrouwen en heteroseksuele mannen onder de 25 jaar oud. Bij genderdiverse personen werden 107 chlamydia-diagnoses gesteld in de eerste helft van 2023 (vindpercentage: 10,3%). Twee-derde (65%) van de chlamydia-diagnoses werden gesteld in personen zonder soa-gerelateerde klachten. Het chlamydia-vindpercentage bij vrouwen (17,2%) en MSM – ASG (10,1%) was in de eerste helft van 2023 vergelijkbaar met 2022 (respectievelijk 17,9% en 10,9%). Bij heteroseksuele mannen was het vindpercentage stabiel rond 21% in 2020-2022 en 20,2% in de eerste helft van 2023. Bij MSM – PrEP is tussen 2019 en 2023 een daling in het vindpercentage te zien van 11,7% tot 8,8%. Op persoonsniveau was het vindpercentage in de eerste helft van 2023 11,7% bij MSM – ASG en 13,4% bij MSM – PrEP.

Lymphogranuloma venereum

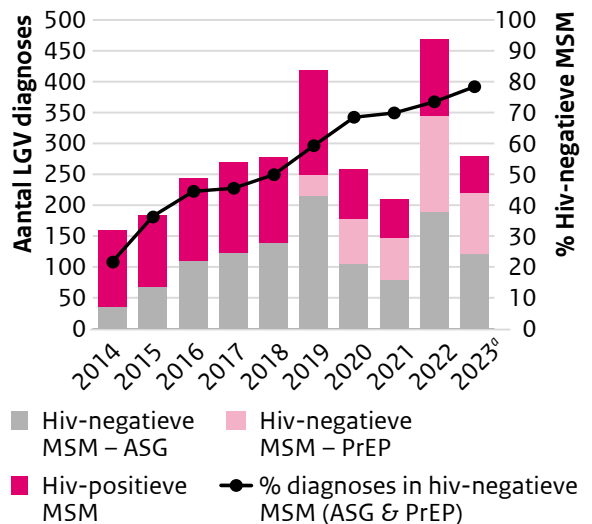
Van 2.809 MSM met een rectale chlamydia-infectie is 94% ook op lymphogranuloma venereum (LGV) getest. In 2022 was er een sterke stijging van het aantal LGV diagnoses bij MSM (469 in 2022, 210 in 2021). In de eerste helft van 2023 zijn 279 LGV diagnoses gesteld (Figuur 4), waarvan 61 in hiv-positieve MSM, 120 in hiv-negatieve MSM – ASG, en 98 in MSM - PrEP. Van de MSM – PrEP met een LGV-diagnose had 98% recent PrEP gebruikt dit was 72% bij MSM – ASG. Het percentage MSM met een LGV-diagnose dat hiv-negatief is steeg in 2023 verder naar 79%. Van alle MSM met een LGV-diagnose was 62% asymptomatisch. Het vindpercentage van anale LGV bij MSM getest op anale chlamydia was in de eerste helft van 2023 vergelijkbaar met 2022, zowel bij hiv-positieve MSM (2,6% in 2023 en 2,7% in 2022) als hiv-negatieve MSM – ASG (0,5% in zowel 2023 als 2022) en MSM – PrEP (0,7 in 2023 en 0,6% in 2022).

Figuur 3 Chlamydia-vindpercentage naar geslacht en seksueel contact per jaar, 2014-2023^a

^a 2023 januari t/m juni

Figuur 4 Aantal LGV diagnoses onder MSM naar hiv-status en percentage LGV-diagnoses in hiv-negatieve MSM per jaar, 2014-2023^a

^a 2023 januari t/m juni

Gonorroë

Er waren 6.687 gonorroë-diagnoses in de eerste helft van 2023, waarvan 4.868 (73%) bij MSM (50% MSM – ASG, 23% MSM – PrEP), 478 (7%) bij heteroseksuele mannen, 1.248 bij vrouwen (19%), en 93 (1%) bij genderdiverse personen. Het aantal gonorroë-diagnoses stijgt sinds de tweede helft van 2022, met name bij vrouwen en heteroseksuele mannen. Het aantal diagnoses bij vrouwen in de eerste helft van 2023 was 38% hoger dan het aantal diagnoses in de tweede helft van 2022 (1.248 versus 899). Bij heteroseksuele mannen nam het aantal diagnoses toe met 20% (478 versus 399) en bij MSM met 10% (4.868 versus 4.413).

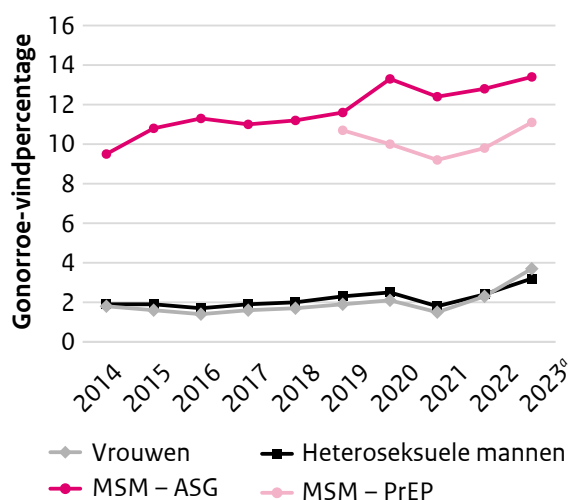
Ook het gonorroë-vindpercentage steeg verder (Figuur 5), en nam relatief het meeste toe bij vrouwen: van 2,3% in 2022 naar 3,7% in de eerste helft van 2023 (4,1% in kwartaal 2 2023). Het vindpercentage bij heteroseksuele mannen steeg van 2,4% in 2022 naar 3,2% in 2023 (3,3% in kwartaal 2). Net als in 2022 was de stijging in de eerste helft van 2023 met name te zien bij vrouwen en heteroseksuele mannen onder de 25 jaar, met een hoog opleidingsniveau of geboren in Nederland. Van alle vrouwen met een gonorroë-diagnose in de eerste helft van 2023 rapporteerde 35% klachten en had 36% een partnernotificatie ontvangen. Bij heteroseksuele mannen had 73% klachten en 33% een notificatie ontvangen.

Onder MSM – ASG steeg het vindpercentage van 12,8% in 2022 naar 13,4% in de eerste helft van 2023. Het vindpercentage bij MSM – PrEP was 11,1% (9,8% in 2022). Op persoonsniveau was het vindpercentage in de eerste helft van 2023 15,1% bij MSM – ASG en 16,5% bij MSM – PrEP. Het vindpercentage bij genderdiverse personen was 9,0% in de eerste helft van 2023.

Antibioticaresistentie van gonokokken

In de eerste helft van 2023 hebben 15 van de 24 CSG's gevoeligheidsbepalingen uitgevoerd voor de Gonokokken Resistentie tegen Antibiotica Surveillance (GRAS). Van alle personen met een gonorroë-infectie bij deze CSG's is bij 42% een gevoeligheidsbepaling gerapporteerd (n=2.294). Resistentie tegen ceftriaxon – het huidige eerste keuze middel voor de behandeling van gonorroë – en tegen cefotaxim is niet gevonden. Resistentie tegen azitromycine steeg van 26,6% in 2022 naar 30,6% in de eerste helft van 2023. Resistentie tegen ciprofloxacine ligt sinds 2019 boven de 55% en was 62,3% in de eerste helft van 2023, vergelijkbaar met 2022 (61,5%).

Figuur 5 Gonorroë-vindpercentage naar geslacht en seksueel contact per jaar, 2014-2023^a.

^a 2023 januari t/m juni

Infectieuze syfilis

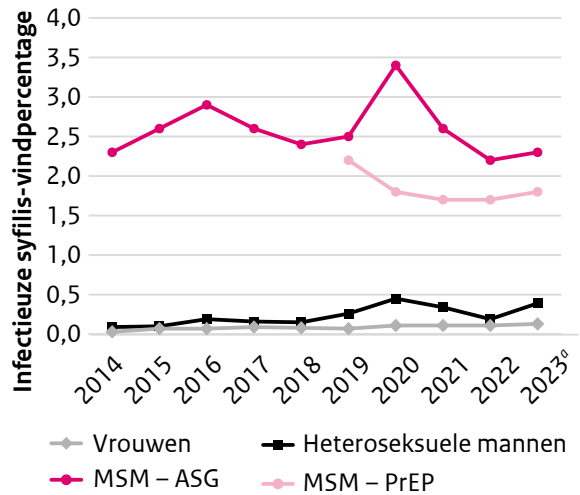
Er waren 874 infectieuze syfilis diagnoses in de eerste helft van 2023. Hiervan werden er 813 (93%) vastgesteld bij MSM (65% MSM – ASG en 28% MSM – PrEP). Onder MSM – PrEP was het infectieuze syfilis-vindpercentage de afgelopen jaren stabiel rond 1,7%; in de eerste helft van 2023 was dit 1,8% (Figuur 6). Het vindpercentage bij MSM – ASG is, na een stijging tot 3,4% in 2019, afgenomen naar 2,3% in de eerste helft van 2023. Bij MSM – ASG lag het vindpercentage hoger bij bekend en nieuw hiv-positieve mannen (6,1%) dan bij hiv-negatieve mannen (1,9%). Op persoonsniveau was het vindpercentage 2,8% zowel bij MSM – ASG als bij MSM – PrEP.

Het vindpercentage onder vrouwen is stabiel laag en was 0,13% in de eerste helft van 2023. Onder heteroseksuele mannen steeg het vindpercentage gestaag tot 0,45% in 2020, nam vervolgens af tot 0,19% in 2022 en is in de eerste helft van 2023 weer gestegen tot 0,39%. Het vindpercentage bij genderdiverse personen ligt in de eerste helft van 2023 op 1,9% (19 diagnoses).

Hiv

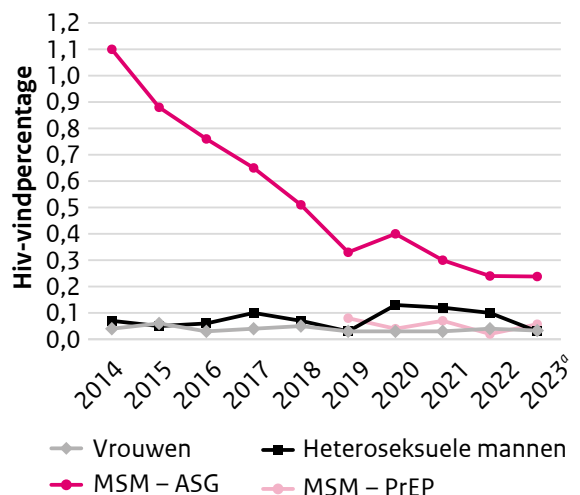
In de eerste helft van 2023 zijn er bij de CSG's 68 nieuwe hiv-diagnoses gesteld. Daarvan werd 77% vastgesteld bij MSM – ASG (n=52), 12% (n=8) bij MSM – PrEP, 3% (n=2) bij heteroseksuele mannen, 6% (n=4) bij vrouwen, en 3% (n=2) bij genderdiverse personen. Het hiv-vindpercentage daalt al jaren onder MSM – ASG en was in de eerste helft van 2023 (0,24%), vergelijkbaar met 2022 (0,24%) (Figuur 7). Bij vrouwen en heteroseksuele mannen is het vindpercentage stabiel zeer laag (<0,1%). Het vindpercentage onder genderdiverse personen was 0,22%. Van de 8 nieuwe hiv-diagnoses bij MSM – PrEP werden er 4 gesteld in een eerste PrEP consult en 4 in een PrEP follow-up consult. Het vindpercentage in MSM – PrEP is stabiel zeer laag (<0,1%).

Figuur 6 Infectieuze syfilis-vindpercentage naar geslacht en seksueel contact per jaar, 2014-2023^a

^a 2023 januari t/m juni

Figuur 7 Hiv-vindpercentage naar geslacht en seksueel contact per jaar, 2014-2023^a

^a 2023 januari t/m juni

PrEP

Medio 2019 is het nationale Pre-Expositie Profylaxe (PrEP) pilot programma gestart bij de CSG's. Sinds juli 2019 hebben er 84.510 PrEP start en follow-up consulten plaatsgevonden. Op 30 juni 2023 had het PrEP pilot programma naar schatting 8.600 deelnemers. Een aantal CSG's biedt, bovenop het aantal plaatsen beschikbaar in het PrEP pilot programma, aanvullende PrEP zorg (o.a. door vergoeding via gemeentes). Dit betreft ongeveer 600 PrEP consulten in de eerste helft van 2023, deze consulten zijn niet meegerekend in de beschrijving van het PrEP pilot programma hieronder.

In de eerste helft van 2023 zijn binnen het PrEP pilot programma in totaal 783 PrEP start en 13.173 PrEP follow-up consulten uitgevoerd, waarvan 97% in MSM. In deze periode hebben 782 personen een eerste PrEP pilot consult gehad (een eerste consult kan zowel een PrEP start als follow-up consult zijn, bijv. bij personen die al bekend zijn met PrEP gebruik). Vijfendertig procent van de personen met een eerste PrEP pilot consult gaf aan dat ze al PrEP hadden gebruikt in het afgelopen jaar. De meest voorkomende indicatie om met PrEP bij het CSG te beginnen in de eerste helft van 2023 was anale seks zonder condoom in de afgelopen 6 maanden (79%), gevolgd door een rectale soa of syfilis diagnose in de afgelopen 6 maanden (21%). In 97% van de PrEP follow-up consulten werd recent PrEP gebruik (in de afgelopen drie maanden) geregistreerd, waarvan 53% dagelijks en 42% intermitterend gebruik.

Sense

De resultaten van Sense zijn moeilijk te interpreteren omdat de registratie van de Sense hulpvragen niet uniform is. In de eerste helft van 2023 werden 6.980 Sense hulpvragen geregistreerd, waarvan 4.820 (69%) bij vrouwen en 1.848 (36%) bij mannen. Net als voorgaande jaren waren anticonceptie (n=1.732; 36%) en seksualiteit (n=1.520; 32%) de meest voorkomende gesprekstema's bij vrouwen. Seksualiteit (n=1.237; 67%) bleef het meest voorkomende gesprekstema bij mannen. Van de 312 hulpvragen geregistreerd bij genderdiverse personen betrof 59% (n=184) het gesprekstema genderidentiteit.

Dit is een uitgave van:

**Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu**

Postbus 1 | 3720 BA Bilthoven
www.rivm.nl

november 2023

*Met dank aan alle Centra Seksuele Gezondheid, GGD-en,
en de medisch microbiologische laboratoria.
Contact: soap@rivm.nl*